

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Fantoma.

Nici n'au răsunit bine cuvintele contelui Tisza, în ședința de Vineri a Camerei, și nemesimea ardeleană a și grăbit să-și exprime protestul în fața noii primejdii valahe, ce amenință Maghiarimea și îndeosebi bietul Ardeal.

„Să salvăm Ardealul!” — aceasta era nobilă lozincă, cu care au grăbit Dușinecă la Cluj nobilimea aparținătoare „Alianței Ardeleștii”, a cărui misiune e dublă: fortificarea Ardealului la granița de către România și apărarea Ungurilor împotriva Românilor din Ardeal.

E o coincidență foarte remarcabilă, că această adunare de protest, se ține chiar la două zile după vorbirea pacificatoare a contelui Tisza, cu scopul declarat de a zădărnici „pactul” româno-maghiar și de a opri, ca Români să se înfrupte și și din bunurile statului unitar maghiar.

Cu tot alaiul, ce a întovărășit această adunare, cu toți oratorii numiți — între cari Justh, Apponyi, Apáthy, și alți profesori de universitate — manifestația dela Cluj nu se ridică întru nimic peste cadrele unei manifestații de partid. Foile maghiare au și luat notă, cu mult regret, că adunarea aceasta a fost cercetată numai de opoziționali, iar reprezentanții partidului guvernamental nici n'au fost măcar invitați.

Fantoma grozavei primejdii valahe plutea în văzduh; o fantomă cu două capete, unul dincolo de Carpați, amenințând să treacă în orice clipă granița nefortificată; celalalt aici în țară, amenințând să ia dinaintea bietilor unguri, bucăturile cele mai bune.

Să se pună deci tunuri la strâm-

toarele munților; să se împrăstie pretutindeni colonii bogat-subsvenționate de ciangăi și săcui, să nu se facă nici un favor valahilor, cari și așa sunt prea puternici.

Trebuie să mărturisim însă, că toate vorbirile s'au ținut după un diapazan mai coborât, și că toată adunarea îmbracă coloritul de partid opozițional, tradând în mod indirect, chiar un regret, pentru succesele ce va avea partidul guvernamental, dacă va reuși să-și asigure alianța cu Românii!

Reținem prețioasa definiție a contelui Apponyi, cu privire la primejdia de naționalitate:

„Primejdia de naționalitate consistă nu în împrejurarea, că o parte a cetățenilor e de altă limbă decât a noastră și că își iubește cultura, simpatizând cu rudele de rasă de peste hotare, ci primejdia e, dacă din pricina asta sentimentele de cetățenie ungară se întunecă în ei. Să creiăm stări potrivite a-le planta în suflet simțul cetățeniei ungare”.

Nu băgați de seamă, că răsboinicul conte de odinioară, atinge coarde mai pașnice și mai dulcele?

Scandal în Reichsrat. Camera austriacă a fost, în ședința de ieri, teatrul unor demonstrații foarte sgomotoase înscenate din partea deputaților ruțeni. Deputatul ruțean Petrusievic a propus, ca ședința să fie suspendată pe o oră, obiecționând, că guvernul n'a dovedit nici un interes în chestiunea reformei electorale.

Premierul Stürgkh a respins acuza, propunând ca să se treacă la ordinea zilei.

Atunci deputații ruțeni au înscenat un sgomot infernal — cu tot soiul de trimbiți și dobe — pentru a împiedeca mersul dezbaterilor.

O scrisoare a dlui Victor Antonescu. Dl Vasile Goldiș, directorul ziarului „Românul”, a primit dela dl Victor Antonescu, conducătorul trupei artistice bucareștene, următoarea scrisoare:

Imi fac o datorie de recunoștință, ca odată înapoiat în țară, să-ți adresez de aici, toate mulțumirile mele cele mai cordiale, pentru dragostea frățească ce mi-ai arătat-o, îmbrățișându-mă din toată inima și făcându-ne timpul petrecut în mijlocul Românilor, de dincolo de Carpați, să fie presărat cu flori, să fie ca un vis frumos, din „o mie și una de nopți”!

Te rog fii interpretul sentimentelor mele, față de toți frații noștri scumpi din toate ținuturile, pe cari le-am vizitat și arată-le, că icoana clipelor — sfințe de acum înainte pentru mine — petrecute în timpul celor 53 de zile, este adânc săpată în inima mea și nimic n'o va altera.

Aduc toate mulțumirile mele, păstrându-le cea mai duiosă amintire și recunoștință, fruntașilor români, din fiecare centru, cari au format comitetele aranjatoare și grație cărora opera aceasta culturală întreprinsă de noi a avut succesul desăvârșit.

Salut de asemenea întreaga presă din Ardeal, păstrându-i locul de frunte în mulțămiri mele, fiindcă ea este factorul principal, care a pus temelie de granit, formând edificiul măreț al succesului.

Reînnoind sufleteștile mele mulțămiri, pentru tot ce-ați făcut din prima zi, când am călcat în Ardeal și până în ultima zi te rog să crezi, iubite dl Goldiș, că voi purta deapaururi o vie recunoștință tuturor fraților noștri, recunoștință ce nu poate avea pereche.

O frățecă strângere de mână și un salut cordial dela prietenul d-tale.

Victor Antonescu.

Procesul pentru Haigudorogh. Cetim în „Românul”. Ni-se anunță din Sătmar desbaterea procesului de agitație intentat părintelui Murășan și tovarășilor d-sale de suferință din Moftinul-mic, a fost fixată pe 12 Ianuarie n. 1914.

Atragem atențiunea tuturor asupra acestui termen și mai cu seamă a avocaților români cari pot să-și dea concursul de apărare. Sperăm că cei mai destoinici și mai iscusiți avocați ce avem nu vor întârzia a sări în apărarea celor 13 martiri ai credinții românești.

D-nii avocați sunt rugați în acest scop a-l aviza, încă din vreme, pe d. avocat Dr. Andrei Dobossy din Sătmar (strada Attila 6 A), dela care vor primi toate informațiunile necesare.

Corespondențe.

Introducerea noului vicar al Silvaniei, Rss. Dr. Al. Ghețe*.

(Urmare din nrul 118)

Sălaj, 9 Nov. 1913.

Duminea din 9 Nov. fața orașului s'a schimbat total, și pe din afară să vedea, că stăm în preajma unui act de deosebire însemnată. Străzile erau pline de preoți, inteligenți și credincioși, toți grăbeau spre biserică, care înainte de a se începe s. misă s'a umplut de mulțimea credincioșilor, nu numai din Șimleu ci și din depărtări, câteva sute stăteau pe afară, căci în biserică nu mai era loc.

Indată după 8 ore, preoții, cari aveau să serviască, sau îmbrăcat și s'a cântat Utronia. Înainte de 9 ore vicarul denumit și canonicul intră în biserică, când să întonează Doxologia cea mare și cei veniți săvârșesc actul proscomediei. La 9 ore să începe s. liturghie. Pontifică delegatul episcopesc, magnif. d. Gregoriu Pop, canonic, concretizat a efectui actul introducerii vicarului celui nou, concelebrează magnif. d. dr. Octavian Domide canonic, Rssimi A. Barboloviciu și dr. Al. Ghețe, protopopii: Aug. Vicaș, Hidig, Mihaiu Pop, Cuceu, preoții: Simion Filip Badou, Al. Sima Periceiu, Gregoriu Șimon Mălădia, Laur. Sima, Stg. Vas. Ghețe, Sereideiu, Aur. Oltean Hălmăgiu, Emil Vicaș Cosnici, Domițian Cripșa, Tașnad, Traian Truțaș, Drighin, Simion Pinteș, Giunelciș,

*) Acest raport spedit nouă din Șimleu la 14 Nov. numai acum ne-a sosit. Red.

Aur. Orian, Cizer, G. Groza, Iaz, Victor Criste, Valcăul R, Emil Ostate, Valcăul ung. A. Coste, Ceheiu, Elie Kalauz, Crasna, Vas. Szabó, Stirci, Ioan Oltean, Pria, Teodor Vaida, Bănișori, dr. Valentin Dragoș, Peceiu, Nic. Juhász, Marin, Simion Barboloviciu, Bocșa română, Avram Dragoș, Criștelec, Laur. Avram, Chieșd, Ștefan Szabo, Gârcoi, Victor Marcuș, Pir, Vas. Câmpian, capelanul Șimleului, au diaconizat: dr. Vas. Moldovan, profesor de sfta Teologie, Gherla și George Moody, cooperator, Cehalul român. Corul l-au condus preoții: I. Talocș, Poptelec și I. Perényi, Ortelec, ambii cântăreți vestiți, cari au înălțat mult solemnitatea serbării prin cântările lor frumoase, cari par că te ridicau cu cugetul într-o lume mai fericită; a cântat și învățătorul din Șimleu, care asemenea este un cântăreț ales, au ajutat apoi ștudentii și alți inteligenți.

Sfta liturghie decurge măiestros. Cătră rugăciunile preoților împodobite cu frumoasele cântări ce răsună din cor să adauge evlavie vădită a mulțimii enorme, razele soarelui ce străbat pe ferestrele bisericii înfrumusețată cu flori de cătră Dșoarele din Șimleu — îmbracă în haină de sărbătoare întreg localul sfânt. Publicul sălăgean, dat de altcum cu astfel de serbări, încă să vedea a fi pătruns de o sfântă emoțiune văzând altarul încunjurat de atâta slujitori ai Domnului, canonici, vicari, protopopi, preoți tineri și bătrâni servind cu evlavie, că advocat și țaran, doamnă de elită și femeia simplă, toți deopotrivă au lăpădat toată grija cea lumească și își implinesc datorința de fii cucernici ai bisericii.

Erau de față în biserică multele sute de a credincioșilor noștri, apoi orașeni de alt neam și altă lege: întreaga inteligență din Șimleu în frunte cu dl Andreiu Cosma, directorul Silvaniei, curatoratul bisericii în

frunte cu dl Dr. Victor Deleu, curator primar; foarte mulți din inteligența din comitat, advocați, oficiali de bancă, dirigători de stat, învățătorii în frunte cu prez. R. I. R. S. învățător în Șoimuș. Protopopul rom. cat. Körösy. Societatea aceasta era împodobită cu prezența damelor din Șimleu și multe din Sălaj: Ilustrele doamne: Clara Maniu n. Coroian, Maria Cosma n. Dragoș, Emilia Pop n. Marcuș, prez. R. F. R. S. Olivia Dr. Deleu n. Bardosy, Victoria Vicaș n. Popiriu, protopopeasă și altele.

S. Liturghie decurge în toată splendoarea. La rândul său se cetește Apostolul și Evangelia (nu a zilei). După cetirea acestora urmează actul introducerii.

Recunoștința i-se cuvine delegatului episcopesc, că actului în sine sfânt și mareț i-a dat forma cea mai sărbătorească, așa că s'au numai mireni priveau cu lacrimi în ochi la actul ce se petrecea, dar chiar și preoții dedați cu introducerii au fost pătrunși până în adâncul inimii.

Magn. D. Gregoriu Pop, canonic, aduce la cunoștință, că P. S. Sa Episcopul diecezan Ilustrisimul Domn Dr. Vasile Hussu, deși cu părere de rău, a dat ascultare cererii Rssimulu D. Alf. mpu Barbolovici și cu 1 Ian. 1914 la trecut la penzie, de vicar episcopesc al Silvaniei și paroh al Șimleului s'a îndurat a denumi ne Clarissimul Domn Dr. Alexandru Ghețe, profesor de teologie în Gherla. Se întoarce în Șimleu și în cuvintele bineșimțite li A. Barbolovici și în cuvintele bineșimțite li exprimă recunoștința arhierescă, și apreciază activitatea, și recunoaște meritele, și interpretele reverinței și iubirii generale, de care s'a făcut vrednic prin munca și activitatea sa fără păreche, aduce în urma rășonabile, tele recunoștinței și iubirii sale și iată să și li dorește, ca încă mulți ani de viață să fie o pildă frumoasă a preotului mare.

FOIȚA.

Nocturnă.

Printre stele trece luna
Umbra nopții alungând;
Sub fereastră doarme vântul
Tresărind din când în când...

Ca 'ntr'un templu-al păci-eterne
Plopii 'și pleacă fruntea lor,
Pe când frunzele în taină
Își șoptesc șoapte de-amor.

— La fereastră stau pe gânduri
Taina nopții ascultând
Și din murmurul de frunze
Mi-am țesut povestea 'n gând.

M'am scăpat și-am spus-o lunei
Luna stelelor, apoi,
Și-astăzi știe lumea 'ntreagă
Ce simțisem numai noi...

Nicu Fluer.

Odaie cu zăvor de fier.

Odaie cu zăvor de fier,
Tu ești atât de tristă...
În tine cântecile pier,
Și-atâta dor există.

În tine-mi trec viața mea
Visând a primăvară,
Iar când sunt trist în voie rea
Cânt jalnic din ghitara...

În tine stau pe gânduri dus
Visând a fericire,
Și 'ncep din nou un vis apus
Vis dulce de iubire...

În tine văd un prietin bun,
De care dor mă leagă
Căci tu mă 'nveți ca să adun
Dureri din lumea 'ntreagă.

În tine stau când bat amar
În geam fulgii de neaună,
În tine voi al meu păhar
Să-l beau, să-l sparg în două!

G. Podgoreanul.

Comemorarea lui Aug. Bunea.

— Conferința dlui prof. Ștefan P. ținută la Academia populară. —
(Continuare și fine).

„Inercarea de Istoria Românilor” ajunge până la 1382, unde se isprăvesc manuscrisul, cu aceste cuvinte „căci regele”. Aceasta lucrare e necompletă și nerevăzută de autor, iar dela un loc nici capitolele nu-s numerotate, — dar cât e pentru valoarea Inercării, aceea e netăgăduită.

Unele rezultate la cari ajunge pe alocurea diferă de ale altor învățați români. Așa bunăoară Negru Vodă cel legendar, în Istoria Românilor de Bunea este considerat ca „un nume real și nu o plăsnuire” (Ist. Rom. p. 207), — tocmai contrar rezultatelor dlui D. Onciul din „Originile Țării Românești.”

Aceasta este activitatea istorică a eruditului canonic dr. Augustin Bunea. Cu atâta însă — credem — n'am satisfăcut pomenirii lui, pentru că după cum toți știm, talentul lui Bunea — carele ca scriitor s'a cristalizat în direcțiune de istoriograf — mai avea o altă latură tot atât de strălucită. Bunea a fost un orator rar, carele „a fost în stare să se ridice în cuvântările sale — cum spune d. Iorga — până la cele mai mari înălțimi ale oratorului stăpânit de puternice sentimente nobile” (Oameni cari au fost). Talentul său oratoric s'a și mani-

care poate zice cu Apostolul neamurilor, că bună luptă a luptat și credința a păzit.

A fost o parte doioasă a serbărilor această vorbire; aproape toți cei de față au lacrimat, văzând, că în urmarea vârstei patriarhale se retrage din șirul luptătorilor acel bărbat, ea și care numai rar apar, care a fost podoaba clerului, atletul credinții, eroul vorbirii, frunzașul națiunii, care nu numai, că a fost fala bisericii noastre, dar ne-a făcut cinste și înaintea străinilor. A sosit vremea; se adevăresc cuvintele s. Scripturi: „Iată de vor fi în puteri, 80 ani, și ce este peste acestea osteneală și durere“ (Ps. 89. 11).

Delegatul episcopesc dispune apoi să se cetească actele referitoare la numirea noului vicar. Toate actele le cetește de pe amvon Dr. Vasile Moldovan, profesor de s. Teologie. Înainte de toate cetește ordinațiunea episcopescă, prin care cu îndeplinirea actului introducerii se concrede R. Gregoriu Pop, canonic, urmează cetirea decretului, prin care P. O. Dr. Alexandru Ghețe e denumit de paroh al Șimleului cu filia Husasău, să cetește în urmă decretul, prin care e denumit de vicar foraneu episcopesc al Silvaniei pe lângă datorințele și drepturile competente unui atare dignitar bisericesc.

După cetirea acestora delegatul episcopesc reacearcă pe vicarul denumit, ca să facă profesiunea credinții și să depună jurământul antimodernist, ceace vicarul îndeplinește după formula îndatinată Ingenunchind înaintea altarului.

După acestea delegatul episcopesc îi adresează o vorbire vicarului denumit, în care îi zice, că P. S. Sa Arhiepiscopul apreciind calitățile, destoinicia și aptitudinea îl denumește de vicar al Silvaniei; are speranță, că în noua sa poziție va răspunde așteptărilor,

va fi tot cel energic și muncitor: va fi sfetnic ales, conducător dibaci și preotzelos; în urmă pe lângă cuvinte alese îi predă crucea, erangelia și cheia bisericii, ca semnul puterii.

Vicarul cel nou, acum introdus, suie amvonul și rostește cuvântarea de introducere. A rostit o predică frumoasă. A vorbit despre datorințele preotului față de fii sufletști și despre datorințele credincioșilor față de preotul lor, ca părinte sufletesc. Vorbirea a fost bine rostită, bine simțită, de conținut instructiv, care a pătruns adânc în inimile ascultătorilor. Și a expus programul de muncă și a pus în vedere datorințele credincioșilor ce le au ca creștini buni față de preot, biserică, școală, așezăminte bisericești. (Majoritatea preoților din aceasta dieceză, din 1892 începând, l-au auzit vorbind de pe catedră ca pe profesor, dar nu de pe amvon, am rămas cu toții îndestulți, căci ne-a dovedit, că este și orator bun).

După actul introducerii s'a continuat și sfârșit s. liturghie.

Îndată după s. liturghie au urmat recepțiunile, deputațiunile au venit în ordinea următoare: 1. Clerul din Silvania condus de protopopul Gavril Vaida (Bobota), 2., Protopopul rom. cat., 3., Senatul orașului Șimleu condus de primarul substituit Hegedus, 4., Administrația — pretorele Mike, 5., Judecătoria reg. — protojudele Muzsay, 6., R. F. R. S. — adv. Vasile Pop, 7., Reun. Inv. R. Sel. — preș. Simion Orosz, 8., Credincioșii din parohie — conduși de adv. Dr. Coriolan Meseșan.

În numele clerului a vorbit protopopul Gavril Vaida, care într'un discurs avântat exprimă recunoștința preoțimii față de Rss. Barboloviciu, care a fost un așa de rar bărbat bisericesc, conducător genial, frate din inimă iubitor și care să poate mândri

cu așa frumos trecut, — salută apoi pe noul vicar în termeni aleși. Îi asigură de stimă, iubire și adheșiune din partea clerului, exprimă totodată bucuria, că a fost pus în fruntea Clerului din Sălaj și îi dorește muncă rodnică și împlinirea propuselor cele are.

Rss. Dr. Ghețe mulțamește pentru simțămintele exprimate și răspunde, că va fi primul lucrător, așteaptă însă, ca și clerul să-și îplinească datorințele. Se propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu regulat și în mod sistematic, să instrueze pruncii în școală, căci dacă nu vom câștiga pentru Hristos inimile gingașe a pruncilor — nu putem aștepta să avem credincioși buni, să grijască de școli și de așezămintele bisericești, căci aceasta e cea dintâiu datorință națională.

Rssimul vicar Barboloviciu își ia adio dela cler zicând, că să-și aducă aminte cu toții, că le-a fost un frate, i-a iubit din inimă, a simțit durerea preoților, a luat parte la bucuriile lor. Roagă preoțimen, ca să-l țină în amintire, căci nici dânsul nu-i va uita nici când.

(Va urma.)

Pagini științifice.

Razele catede, razele Röntgen și radiul.

De Traian German

profesor la gimnaziul din Blaj.

(Continuare).

Cu ajutorul acestor raze putem descoperi — și lucrurile ascunse ochilor. Așa dacă între tub și lamelă vom pune un port-

festat aproape cu toate ocaziile și prilejurile mai de seamă din viața politică și bisericească a Românilor ardeleni. Politică părea că nu face părintele Bunea, dar mulți dintre cei de față vor fi știind că Bunea de mult era unul dintre cei mai înțelepți membri ai partidului național și că, numai unde-i permiteau nenumăratele sale îndeletniciri oficiale și private, părintele Bunea era între cei dintâiu. Durere, discursurile sale politice — trebuie reconstruite, — a fost cu mult mai modest decât să și le publice. Avem însă în schimb strălucitoarele pagini de oratorie bisericească în discursurile ce-a rostit — cu glasul său metalic — la mormintele acelor fii vrednici ai bisericii unite, cari s'au făcut nemuritori. Iacob Mureșan, Gheorghe Bariț, Grama, Dr. Ioan Raț, Baron Urs de Margina ș. a., pe rând, după cum moartea i-a luat din lumea aceasta, au fost parentați de dr. Augustin Bunea. Înălțimile oratorice, timbrul particular a glasului său metalic, bogăția frazei elegante și răpitoare apoi înfățișarea adevărată de român, îl ridică pe acest canonic iubitor de frumos și societate între cei dintâiu retori ai Ardelenilor. Parcă trăiesc și acum clipele înălțătoare din 1909, când părintele Bunea ș'a rostit cuvântul său, ultimul său cuvânt la Alba-Iulia, din prilejul adunării generale a societății fondului de teatru... era dnilor, ca-n povești, un entuziasm enorm. Societatea uriașă simțea că

prin rostul lui Bunea s'a atins culmea oratoriei românești.

Părintele Bunea mai era și om de societate. Numai Blajul cât trebuie să-i mulțumească cetățeanului său de odinioară Dr. Bunea? Cui datorim reînființarea casinei române, această instituție atât de slab sprijinită azi de publicul nost? — Reuniunea femeilor apoi societatea meserieșilor, hotărît, în mare parte au să-și mulțumească existența lor acestui om rar. Bunea nu era mareș, nici nu se subtrăgea dela lucru și jertfă iar feliul cum știa să se prezinte în societate, l'au ridicat acol', că, în Blajul nostru, el era sufletul acestei societăți românești dela noi... cu toate că nu făcea șgomot în jurul său. — Blăjenii trebuie să fie foarte recunoscători omului acestuia, că de multe ori a trebuit să ducă pentru ei luptă îndârjită chiar și cu puterea de stat, — și cum se știe: a reușit.

Poate m-am abătut prea departe și am pus la încercare prea mare paciința On. public. De încheiere mi-ar plăcea să mă pot estinde și asupra unor lucruri, cari în publicul mare nu-s cunoscute, cari zac încă ascunse în tainele arhivei Metropolitane și în corespondența reposatului, și din cari apoi s'ar putea întregi întreaga individualitate puternică a părintelui Bunea: ca organizator și administrator, ca inspector arhidiecezan, și sprijinitor al muncitorilor dela școlile noastre. Trebuie să se știe: lui

Bunea trebuie să i-se recunoască meritul de-a fi sprijinit, totdeauna cu îndârjire, cauzele drepte a celor puși în slujba bisericii și a școlii, chiar dacă trebuia să se facă remonstrațiile cele mai energice față chiar și de puterea statului. Dar cadrul acestei comemorări nu permite aceasta, — mă îndestulase să amintese rară plăcere ce-am simțit deunăzi, când întâmplător am dat peste scrisoarea românească a unui foarte distins savant maghiar, d. Veress Endre, carele-și spunea dorința, că de astfel de oameni au lipsă și Românii și Ungurii, și-l ruga pe părintele Bunea să-i dea sfaturi părințești, respective să-i rectifice eventualele greșeli din publicațiile dsale. — Că streinii, dar mai ales istoricii maghiari i-au aprețiat valoarea lui de istoriograf au dovedit-o în mai multe rânduri oameni de valoarea lui dr. Karácsónyi János, etc. — iar din prilejul morții sale în ziarele mai de seamă s'a făcut pomenirea cu vredniciei a istoricului român.

Așa am contemplat viața și vrednicia lui Dr. Augustin Bunea, poate cel mai mare reprezentant a tradiționalei școli blăjene —, ca un pios omagiu adus amintirii marelui învățat și Român, carele pentru noi toți ar trebui să fie un adevărat model de muncă, hărnicie, cinste și idealism, în vremurile grele și egoiste, ce trăim, când lozinca zilei se pare că este aproape numai mârșava vânare a banului.

moneu cu monete de metal (filieri, coroane etc) — vom vedea pe lamelă imaginea monetelor din portofoliu. Tot asemenea putem face și cu banii închiși în cassetă de lemn.

2. Din exemplele de mai sus se poate vedea și aceea. că razele acestea au și *efect chimic*, căci descompun amalgamele de pe lamela fotografică, în tocmai ca și razele de lumină. La început fotografia cu ajutorul razelor Röntgen să reducă numai la reproducerea spălăcită a obiectelor, de pe care abia să putea recunoaște obiectul, azi însă după experimentări îndelungate și conștientioase a succes, să se poată reproduce o fotografie plastică a obiectului, carea adecă să ne prezinte obiectul așa cum e: forma, mărimea, conturile (graduri etc). Fotografia ue va da icona părții de cătră lamela fotografică.

3. Razele Röntgen au *efect caloric*, adecă încălzesc obiectul pe care ajung.

4. Precum razele catode așa și razele acestea au *efect mechanic*, adecă sunt în stare să pună în mișcare o roțiță cu spițe de metal, care se poate învârti și mișca ușor de-alungul alor 2 rudițe de sticlă paralele.

5. S'am făcut cercetări — ca și la razele catode —, că oare razele acestea duc cu sine electricitate, sau nu. Razele acestea însă n'au putut fi deviate — abătute dela linia dreaptă — nici în cel mai puternic câmp electric, nici prin magnet. Faptul acesta e o dovadă, ca ele nu s'electric, cum s'a dovedit acest lucru despre razele catode.

6. Însemnătatea descoperii razelor Röntgen nu se restringe numai la o descoperire științifică, ci însemnătatea lor stă în partea practică. În imitarea și falsificarea lucrurilor, cultura (?) de azi a făcut așa progrese (vorba fie-iertat „Vulturului“ de pe vremuri „progres în regres“), încât azi nu mai ești sigur, că ce cumperi, e veritabil sau falsificat. Cu ajutorul razelor Röntgen multe falsificate — acelea cari conțin mixturi de metale — să pot descoperi. Așa se poate deosebi un diamant veritabil de diamantul falsificat din sticlă deoarece diamantul veritabil e mai transparent pentru razele Röntgen, decât cel falsificat; și cui i-ar veni să creadă?! tot așa se poate constata de e falsificat sau nu șofranul, ce vine în comerț, care se falsifică cu borin-sulfat apoi cauciucul și mătasa (în acestea să amestecă diverse metale pulverizate ca să fie mai grele deci mai scumpe la preț).

Folos nespuse de prețios aduc omenimii în medicină. Faptul, că cu ajutorul lor suntem în stare să fotografiem scheletul omenesc e un pas uriaș în chirurgie, căci prin aceasta numai decât se poate constata fractura oaselor, ușorează aflarea corpurilor străine — glonț, ac etc. — intrate în corp și depărtarea lor.

La 1897 Brandes și Dorn au constatat, că dacă razele acestea ajung pe retina ochiului, experimentându-se în odaie întunecoasă, în ochiu se deșteaptă simțul vederii; Dorn a constatat că un pacient al său lipsit de simțul colorilor (nu știa să facă deosebire între colori) sub influința acestor raze deosebi colorile. Medicul *Weise* din Viena care era orb de ochiul drept, a constatat, că ajungând raze de acestea pe retina nervului a văzut cu ochiul drept tot așa de bine, ca

și cu cel stâng care era sănătos. Nu e deci mirare dacă lumea extaziată de atâtea succese, sub impresia momentului a exclamat cu cuvintele santei Scripturi, că orbilor li-se dă vederea.

Medicii și Genaud din New-York au făcut încercări, ce efect ar avea asupra microbilor. Lor le-a succedat, ca să omoare bacilii de ftizie (oftică, boală seacă) și tot lor le-a succedat să omoare și racul. Acestea însă până azi sunt mai mult încercări, în practică însă nu s'au prea pus pentru inconvenientul că razele acestea sdruncină țesătura musculară a trupului, dacă e expusă mai multă vreme influinței lor. Toate acestea rezultate îmbucurătoare de până acum le putem socoti mai mult de un început, viitorul ascunde încă multe taine; mai știi unde vom ajunge înaintând pe calea apucată?

De sine să pune întrebarea, în ce consistă puterea tainică a acestor raze, — în ce consistă razele Röntgen? Proprietățile tainice ale razelor Röntgen pe mulți învățați i-a pus pe lucru, ademenindu-i cu cununa de lauri în urma rezultatelor, pe cari le prevedeau, dar până acuma încă nu încununează fruntea nici unuia. Razele acestea cu o îndârjire nespuse să opun tuturor încercărilor de a înlătura vălul tainic, ce le ascunde: bărbaților de știință până azi nu le-a succedat să poată da un răspuns categoric și definitiv la întrebarea, că în ce consistă esența acestor raze. Rezultatele pe cari le-au crezut unii de cele adevărate și temeinice, alții ca mâne le-au desmințit; aici s'au putut aplica cuvintele poetului nostru nemuritor: „ce e azi, mâne-i minciună“.

Știm acea, că ele să produc în urma lovirii de pârteți tubului a razelor catode, ori mai corect zis a părțicelilor electrice, cari formează razele catode, — aceste părțicelile înfinit de mici să numesc *electroni* și sunt părți dintr'un atom.

Pe baza aceasta să susține azi, că razele Röntgen sunt *oscilațiuni electromagnetice neregulate*.

(Va urma).

APEL.

O rugare ferbinte și umilă ne luăm îndrăsneala a aduce On. public românesc de pretutindeni — bazați pe spiritul de jertfe aduse pe altarul culturii noastre. D. N. Isus Hristos ne învață: „Feriți cei îndurători, că aceia vor afla îndurare“ — și unde vom putea aplica aceasta mai bine, în aceste timpuri grele și de grea încercare, decât dacă vom avea îndurare de școală: cetatea noastră culturală unde tinerele mlădițe ale neamului hrănindu-se cu pâinea științei se intrarmează pentru zilele mari ale viitorului.

Subscrisul senat școlastic, deplin convins de însemnătatea momentelor de prefacere ale luptelor, ce trăim pentru validitatea și afirmarea principiului național, a decis susținerea școlii sale; dar în urma vitregelor timpuri ce grasează pretutindeni, — nimicind recoaltele — multele revărsări de ape de cari, durere, și noi de nenumărate-ori am suferit și în deosebi azi suferim, în strigătul după ajutor — cu cea mai vie și caldă mulțămire vom fi deplin satisfăcuți. dacă pe al-

tarul culturii noastre elementare se va depune și micul obol de o coroană.

Ne adresăm pe această cale și Marelui nostru binefăcător *Vasile de Stroescu*, pe carele îl rugăm din adâncul inimii noastre, ca în scopul de sus — să bineveiască a-ne asemna și nouă un modest ajutor.

Fraților Români! Mu treceti cu nepăsare peste modesta noastră rugămintă; căci oare ce monument ar fi mai frumos, ca acela care se ridică în monumentele vie, în a căror inimă îngerești ar fi gravat micul sprinjin, micul ajutor al binefăcătorilor lor? — Prin ce s'ar adevăra tot odată și zisa poetului: „Eu și-s frate tu-mi ești frate“.

Binevoii a-Vă răscumpăra în acest nobil scop — anunțurile de cununii, felicitările de anul nou, necroloagele, cununile de vrednică pomenire, etc., etc. și mlădițele tinere cari vor învăța în acel templu al științelor — Vă vor binecuvânta în rugăciunile lor, — în fiecare an vor cânta o misă sfântă pentru binefăcătorii și sprijinitorii școlii, a căror nume se vor induce în „cartea de aur“ a posterității.

Deci nu pregeta On. public românesc a contribui spre acest scop și a-ți trimite obolul tău ca tribut pentru școala românească din Giorocuta, la adresa On. institut de economii „*Silvania*“ în Șimleul-Silvaniei (Szilágyosmlyó) comit. Sălăgiu (Szilágy). — Ofertele marinimease se vor cvita pe cale ziaristică.

În speranța binevoitorului și frățesului sprijin de pretutindeni, unde se află suflare românească, reînnoindu-ne umila rugare, semnăm în

Giorocuta (Girókuta), datul poștal 1913.
u. p. Alsoszipor (Szilágy u.)

Cu tot respectul:

Senatul școlastic.

Diverse.

Cătră On. Cetitori. După ce suntem la sfârșitul anului, și unii dintre On. abonenți nu ni-au trimis încă nici până acum nimic, nici din restanța anilor trecuți și nici din abonamentul anului curent, — venim a-i ruga cu tot respectul, să bineveiască a-și face datorința și să ne trimită prețul abonamentului. Foaia are mari lipse și nu aștepte nime să-i meargă gratuit, iar redacția, pe lângă muncă nerăsplătită, să se îngoade și în datorii.

Redacția și Administrația.

Din arhidieceză. În 7 Decembrie 1913 au fost ordinați de preoți clericii absoluți: Octavian Mihălțan, din Odverem (dispus de adm. par. în Ceaușul de câmpie). Pompiliu Boeriu, din Telechi Recea (dispus de adm. par. în Vaida Recea), Aurel Spinean din Răvășel (dispus de adm. par. în Moșna) și Corneliu Muntean din Lissa (dispus de adm. par. în Rucăr).

Indemnuri bune. Comitetul Reuniunii de misiuni sacre și la începutul acestui post a adresat doamnelor din localitate următoarea rugare:

Binevoii a îngădui și a sfătui pe servitoarea (servitorul) D-voastre, ca în duminicile acestui post, la orele 3 p. m., să ia parte la serviciul divin, ce se ține în biserica catedrală din loc și să asculte predicile, ce se vor ține anume pentru servitorime și pentru aceia, cari nu pot participa la serviciul divin înainte de prânz.

În nădejdea, că atât în interesul serviciului, cât și pentru binele sufletesc al servitoarei (servitorului) D-voastre, ne veți împlini rugarea, semnăm cu toată stima: *Comitetul Reuniunii de misiuni sacre.*

Generalul român Bogdan distins. Generalul român Bogdan, subinspectorul cancelariei și fost comandant al diviziunii, care a capturat o brigadă bulgară la Ferdinandovo, a fost distins de M. S. regele Carol cu insigniile de comandor al coroanei României. Această distincțiune i s'a dat ca o recompensă pentru strălucitele servicii aduse țării în campania militară de astăvară.

Mumărul călugărilor și călugărițelor în Belgia. Deputatul liberal Crick a făcut întrebare la ministrul belgian de interne despre numărul claustrilor, a călugărilor și călugărițelor aflați la 1-a Ianuarie 1911 în Belgia. Ministrul a răspuns, că în 3607 claustre s'au aflat 10.376 călugări și 47.975 călugărițe. În decurs de 30 ani numărul călugărilor s'a înmulțit cu 4139, iar al călugărițelor cu 16.307.

Căi ferate nouă în România. Foile bucureștene sunt informate, că guvernul român în timpul cel mai apropiat va cere să i-se voteze 80 milioane franci, pentru construirea de căi ferate nouă în teritoriul ocupat.

Rezultatul recoaltei din anul acesta în Ungaria. Ministerul de agricultură a pregătit conspectul statistic despre rezultatul definitiv al recoaltei din Ungaria în estimp. Din conspect reiese, că cu excepțiunea cucuruzului rezultatul definitiv al recoaltei e mai mare ca după estimiul ministerial din urmă făcut în 8 Septembrie a. c. Conform statisticeii s'a produs grâu de toamnă 39.080.034 măji metrice, grâu de primăvară 2.110.549 m/m., total grâu: 41.190.583 m/m. După estimiul ministerial din 8 Septembrie rezultatul recoaltei de grâu a fost: 40.762.316 m/m., prin urmare rezultatul definitiv e mai mare cu 428.267 măji metrice.

Secară de toamnă s'a produs 12.297.499 m/m., secară de primăvară 446.539 m/m. total: 13.273.594 m/m. După estimiul ministerial din 8 Septembrie s'a produs 13.273.814 măji metrice secară, deci rezultatul definitiv e mai mare cu 220 m/m. Orz de toamnă s'a produs: 933.308 m/m., orz de primăvară: 16.446.946 m/m., total: 17.380.254 m/m. orz.

După estimiul ministerial din 8 Septembrie s'a produs 16.513.423 măji metrice, de unde rezultatul definitiv e mai mare cu 866.831 măji metrice.

Ovăs s'a produs 14.487.030 m/m., după estimiul ministerial din 8 Septembrie s'a produs 14.026.593 măji metrice, prin urmare rezultatul final e mai mare cu 460.437 măji metrice.

Cucuruz s'a produs 46.248.082 m/m., după estimiul din 8 Septembrie producția a fost de 46.930.171 m/m., deci rezultatul definitiv e mai mic cu 682.089 măji metrice.

Cartofi (crumpene) s'au produs 48.752.550 m/m., după estimiul ministerial din 8 Septembrie s'au produs 47.725.331 m/m., prin urmare rezultatul definitiv e mai mare cu 1.027.219 măji metrice.

Napi de zahăr s'au produs 47.758.377 m/m., după estimiul ministerial din 8 Septembrie s'au produs 47.355.058 m/m. Prin urmare rezultatul definitiv e mai mare cu 403.319 măji metrice.

Recolta de tabac a fost în total de 664.197 măji metrice.

Circular. Despărțământul Bistrița al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” anunță că în Bistrița în iarna anului 1913/14 se vor ține următoarele *Conferințe publice*: **Duminică în 30 Nov. 1913 de dl Alexandru Popu, directorul desp. cuvânt de deschidere, apoi dl Gregoriu Pletosu, protopop și prof. în pens.:** Un rezumat de istoria literaturii române. **Duminică în 7 Decembrie dl Alexiu Candale inginer:** Doi antagoniști romani. **Duminică în 14 Decembrie dl Alexandru Popu medic:** Despre medicina populară. **Duminică în 21 Decembrie dl Ioan Corbu notar orf.:** Despre statul celulelor. **Duminică în 28 Decembrie dl Dr. Dionisiu Loginu adv.:** Idei de progres în evoluția neamurilor. **Duminică în 4 Ianuarie 1914 dl Dr. Petre Poruțiu adv.:** Despre etica advocaturii. **Duminică în 25 Ianuarie dl Dr. Emil Precup prof.:** Ioan Creangă, viața și opera lui. **Duminică în 1 Februarie dl Emil Mărcuș prof.:** Aplicații practice ale electricității. **Dum. în 8 Febr. dl Ioan Păcurariu prof.:** Din sfera suprasensualului. **Dum. în 15 Febr. dl Ștefan Scridon prof.:** Despre descoperirile mari din evul mediu. **Dum. în 22 Febr. dl Vasile Bichigean prof.:** Ștefan O. Iosif, viața și opera lui. **Dum. în 1 Martie dl Cornel Sanjoanu prof.:** Dela Români din Basarabia. **Duminică în 8 Martie dl Victor Motogna prof.:** Despre originile Principatelor române. **Dum. în 15 Martie dl Dr. Iulian Popu adv.:** După revoluția dela 1848. **Dum. 21 Martie dl Paul Tofan veter.:** Despre alimentele de carne, lapte, oue și boalele în legătură cu ele. **Duminică în 29 Martie dl Dr. Victor Moldovan adv.:** Despre comorile de artă în industria de casă a poporului nostru. **Dum. în 5 Aprilie dl Georgiu Stanciu protop.:** Din istoria bisericii noastre. **Dum. în 12 Aprilie dl Dr. Victor Onișor adv.:** Cum să poartă războiul modern.

Conferințele înainte de Crăciun se vor începe la orele 5^{1/2}, după Crăciun la orele 6 seara. Învităm la aceste conferințe pe publicul nostru din Bistrița și împrejurime.

Eliberarea rezerviștilor. Ministerul de război a dispus, ca rezerviștii anului 1912, cari sunt în serviciu activ se fie concediați cel mai târziu până la 15 Decembrie crt.

Catastrofă minieră. Din Viena s'a anunțat o catastrofă minieră întâmplată în baia de cărbuni „Emma” din Rybnik în Prusia la orele 3 noaptea în urma unei exploziuni. 16 băieși au fost omorâți a căror cadavre au fost scoase din baie. 3 inși au fost salvați fiind în viață, dintre cari 2 s'a luptă cu moartea iar unul a expiat.

Advocați noi. *Dr. Emil Folea, avocat,* aduce la cunoștință că și-a deschis cancelaria advocațională în Diciosânmărțin (Dicsőszentmarton) în str. Erzsébet Nr. 2 (vis-a-vis de casele parohiale.)

*

— *Dr. Adrian Dărămuș* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Aiud (Nagyenyed), Piața-mare Nr. 35 vis-à-vis de ospătăria centrală (numită ospătăria fișpanului).

*

— *Dr. Aurel Moldovan* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Murăș-Uioara (Marosujvár strada Csongva Nr. 1, în casele Dlui comerciant Iordan).

*

— *Dr. Enea Muntean* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Alba-Iulia—Gyulafehérvár vis-à-vis de Tribunalul regesc (în casele Altman, în etaj).

Monumentul lui Suvaroff, generalul rusesc, care la 1789 a bătut cu 10.000 de Ruși, 100.000 de Turci la Plăinești în Moldova, a fost desvilit în 19 Nov. în fața unei misiuni a Țarului și alta a Regelui Carol. El aduce Revista „Cosinzeana”, în fruntea numărului său apărut în săptămâna de față. Iar în corpul foi chipul celor 2 fice mai mari ale Țarului Rusiei, Olga și Tatiana despre care e vorba să fie luate în căsătorie una de Prințul Carol al României alta de Principele de Coroană al Angliei. Chipul noului Principe al Albaniei Wilhelm de Wied și al soției sale, o vedere a canalului Panama și alte chipuri de interes și de actualitate apoi articoli interesanți și material literar plăcut. Atragerea atenției cetitorilor asupra ofertului ce administrația Revistei îl face: anume că dă de acum până la anul nou gratis revista tuturor celor cari, dorind a intra în șirul abonaților pe anul 1914, trimit de pe acum prețul de abonament pe cel puțin jumătate de an, adică Cor. 6. Până la anul nou aceștia vor primi revista în cinste. Ocaziune într'adevăr favorabilă, de care ar fi bine să se folosească cât mai multe familii române, cari n'au la casa lor o revistă literară ilustrată românească.

Conducătoarea sufragetelor pe picior liber. Conducătoarea sufragetelor, madam Pankhurst, care cum se știe a fost întemnițată — precum s'a anunțat din London — a fost eliberată din închisoare din cauza încăpăținării de a muri prin foame. Deci pentru preîntimpinarea unei îmbolnăviri grave i-au dat drumul.

Progres aviatic. S'a scris și în foaia noastră în mai multe rânduri despre aparatul stabilizator întemeiat de frații Wright din America. De prezent s'a comunicat din Newyork, că lui Owille Wright i-a succedat și perfecțiunea stabilizatorului într'atâta încât în 20 minute oricine se poate deprinde la cârmuirea aeroplanelor provăzute cu astfel de stabilizator.

Cu acest stabilizator, inventatorul Wright face zilnic experimente pe câmpul de aviațiune dela Dayton (Ohio).

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Numărul locuitorilor era în 1910, după conscrierea oficioasă, 1144. Dintre aceștia au fost 959 gr.-catolici, iar români 958. Un gr.-catholic s'a mărturisit, se vede, de maghiar reprezentând singur elementul maghiar. Nu va fi doar învățătorul Vasile Muntean, după ce notari, vicenotari nu locuiesc în comună? Alte neamuri apoi afară de Români și Evrei — cari se mărturisesc toți nemți — nu sunt. Și Evreii sunt mai puțin reprezentați — cel puțin în timbrul comunei abstrăgând de sinagogă — ca în celelalte comune. În 1910 erau 185. Cu românii la olată posed 2792 jughere cadastrale.

Intre Români sunt mai răspândite familiile: Ilieș, Muntean, Giurgiu, Petreus. Sunt apoi nume ca: Dunca, Giban, Flora, Sabadiș, Puicar, Sideu, Sas, Bondrea, Tomșa, Sapințan, Baran, Covats, Ardelean, Cubini, Birlea, Popan, Tomaș, Ștefanca, Balith, Man, Birsoan, Marinca, Bobocea, Nemniș, Tioran recte Chioran, Coman, Bilțiu, Craciun, Boba, Rednic.

Din Poeni și-au dovedit nobilitatea la anii 1763—1769 familiile Muntean (1627), Hoda (1645) și Vlad cum și familia Giurgiu (1430), ca urmașă alui Ioan Vodă din Rozalia. Familia Hoda și Vlad nu are următori cu acest nume.

Până când s'a făcut vizitația canonică și a ținut prânzul, poporul aproape în număr complet aștepta afară să fie de față, când vom pleca. Ne însoțește câțva cu vii aclamări. Timpul pare, că vrea să ne favorizeze în călătoria spre:

Botiza—Botiza.

Călătoria spre Botiza.

Soarele strătaie norii. Vremea e cum se poate mai plăcută pentru a călători. Facem un incunjur de vre-o 12 Km., deși Botiza e numai peste deal dela Poeni către Jued. Venim iar până la Șaieu în jos. Studiez mai bine ținutul. Dealurile înalte, prețipite sunt bine cultivate. La pod aproape de Șaieu așteptau 20 călăreți din Botiza. La port sunt ca cei din Poeni. Valea spre dreapta în sus asemenea. Preasfinția Sa istovit de oboseală dormitează până aproape de Botiza, unde îl trezesc câțiva copii cu «să trăia Măria Sa». În cale spre sat, oamenii apropiindu-se de cale aruncă crengi înaintea Arhiereului. La capul satului asemenea. Oamenii nu știau, ce să facă de bucurie și emoție. O femeie tot ridicând și lăsând o ramură verde făcea închinăciuni și după ce trecuse cortegiul.

Primirea.

Înaintăm prin un sat resfirat de munte. În mijlocul satului poarta triumfală cu inscripția: «Dumnezeu te-a adus la noi». Sus o cruce de flori, de 2 laturi, 2 steaguri, tricolorul patriei. Cel din dreapta cu scrisoare: «Éljen Dr. Mihályi Péter, képviselőjelöltünk». Mai sunt apoi 6 stegulețe tricolorul patriei și 3 stegulețe albe de ștergar. — Binevenitează Dán János, notarul din Rozália ungurește. Răspunzând Preasfinția Sa 6 pușcași postați în șir lângă vale, dau salve unul după altul. — Lângă poarta trium-

fală sinagoga, cel mai mare edificiu din comună, acoperit cu tinichea. E cu etaj, în fațadă pictați 2 lei întinzând labele dinainte spre gaura din fațadă. Așa e și în Poeni, numai că la lei numai coada seamănă a leu.

La biserică.

Înaintăm spre stânga la deal către biserică. Întâlnim școala destul de corespuzătoare, de lemn. — Inspectorul spun, că nu se rătăcește pe aici. — Dela poarta bisericii până la biserică fete preasără flori. Litia nu se face însă în biserică, ci la o cruce acoperită de mai jos. Înainte e o masă acoperită cu o față foarte frumoasă. Se spune altcum, că în Botiza lucră femeile mai frumos în Maramurăș. Preasfinția Sa predică purcezând din textul Evangheliei: «Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă, ci mai vârtos vă temeți de acela, care poate să trimită în Gehena și trupul și sufletul». Mtt. 10, 28. Arată, care e cel mai mare bun=grija sufletului, și cel mai mare rău=păcatul. Aduge apoi ca la toate predicile câte le-a ținut în decursul vizitației refremul: să-și iubească și cultive limba, legea, să țină cu scumpătate la datinile, portul strămoșesc, fiind fii loiali ai patriei, supuși față de tron și stăpânire. La sărutarea s. cruci s'au prezentat 719.

Biserica e în stare destul de bună, adusă la 1899 din Vișeu de jos fiind preot Koman. Atunci s'a reparat și pictura și prin aceasta i-s'a luat forma. Nu sunt portrete, ci numai pictare cu crengi etc. La cor e stul Ilie cu carul pictat foarte rău la 1899 de Dionoziu Juga din Nicula și Aurelia, fca lui. Preotul folosește Euchologiu de București 1896 și Liturgier de Sibiu 1849.

În școală.

După rugăciuni Preasfinția Sa merge la școală, unde învățătorul Marchiș ține un fel de examen, care i-a plăcut foarte mult Preasfinției Sale.

Un copil de 11 ani cu numele Victor Marchiș alui Nicole Marchiș din Strimtura, rostește următoarea poezie de un conținut semnificativ:

«Cu sfânta cruce 'n mână
Ai plecat Părinte!
Prin vasta-ți dieceză,
Ca să curăți calea
De spini și bolovani,
Ce împiedeau lumea
De a trece înainte
Acum de zeci de ani.
Căci asta-ți e menirea,
Ca netede să faci.
La țintă să ajungă
Bogați și săraci.
Ales ești de oameni
Menit de Provedință,
Ca să rumpi zăpășul
Din intrigi țesut.
Intocmai ca și un Moise,
În zilele păgâne,
Ce-și salvase neamul
În cătuși ținut.
Sfarimă indolența
Și indiferentismul
Noilor tăi fi.
Învață-i, cumcă neamul
Și limba-i mai întâiu.
Dorim sănătate și mulți ani
Cu bine alesului său.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

Impresii fugare din Maramurăs.

(Continuare)

Calea dela Petrova la Vişăul de mijloc unde m'aştepta scumpul coleg de şcoală, pe care nu-l văzusem de-o spuză de ani, Dr. Elie Chindriş, a trecut mai anevoie. Nu m'am prea interesat nici de satul Leordina cu perspective spre „Laba“ şi „Petriceana“ munţi mari dea familiei Mihályi, nici de Vişăul de jos, pe lângă cari m'a dus trenul în zbor. N'am urmărit nici chiar peisagiile munţilor ce zburau în faţa noastră, — pentru nerăbdarea ce mă ardea şi dorul de-a îmbrăţişa pe prietinel drag din copilărie. De abia am notat numele câtorva munţi: „Vârful Faţa Pleştii“, „Buza Oblazului“, „Dealul Ursei“, „Dealul Mocirii“, „Dealul Romanul“, „Dealul Pleştii“, „Dealul Lucaciu“, „Gurguiata“ etc. Ca să treacă vremea studiem cu dl avocat mai amănunţit harte militare aşa de precise şi de detaliate, minunându-mă mult de nomenclatura frumoasă, pot zice poetică, şi aşa de caracteristic de românească a munţilor, a păraielor şi a văilor... Tocmai discutam cu multă însufleţire şi foc asupra acestui punct de-o importanţă capitală pentru trecutul românesc al acestor plaiuri mândre, când deodată trenul se opri brusc şi ne vedem în faţa gării Vişăului de mijloc. Un domn sprinten cu favorite urcă în vagon şi fără multă vorbă mă îmbrăţişează şi sărută cu multă căldură. E prietinel Dr. Elie Chindriş, avocat în Vişău. Puţin s'a schimbat de când nu l-am văzut. E de aceeaşi fire impulsivă, veselă cum o ştiam şi de un caracter nobil ce te fascinează. Vremea nu i-a schimbat calităţile sufleteşti aşa de frumoase. — După ce ne informăm unul dela celalalt despre tot ce poate să intereseze pe doi prietini, cari să iubesc, mă îndrept aşa fără veste spre dânsul şi-i zic: „Frumoşi munţi aveţi voi dragă Ilie, şi în locul întâiu românesci. Numiri aşa de originale şi frumoase, parcă să cauţi într'adins. Pentru mine faptul acesta e o revelaţie“. Şi încep să-i înşir câteva nume ce mi-au plăcut mai mult. „Stai frate“ îmi răspunde dânsul, clipind şiret din ochi, „astea-s nimica“. „Ce zici la numele următoare?“ Şi începe să înşire repede într'un răsuflet fără a se gândi: Rotunda, Romanul, Dealul Zimbrului, Cerbul, Basaraba, Traianul, Cearcănul, Vremeşul, Ştefăniţa, Dărămoasa, Capul Mândului, Vârful lui Dan, Dealul Lucaciu, Dealul Zinelor, Dealul Frumos, Fântâneasa, Fântânele, Ştiolu; valea repede, valea lui Dragoş, izvorul negru, valea negulescu, valea ciupoiasa, valea pietrosu, pârăul şneapanului, p. vâlcănescul, izvorul laptelui, . . . izv. mihăiasa . . . izv. . . . „Da înceată odată frate, că de nu mă îmbăt de cap“, strig eu, vădit emoţionat şi gata să-l iau pe după grumazi să-l sărut. Şi întorcându-mă cu faţa radioasă către dl avocat din Sighet: „Dumnezeu, nu va lăsa să piară de pe aceste plaiuri poporul, care a împărtăşit atâta viaţă, a comunicat atâta parte din sufletul său acestor locuri. Bate doară la ochi faptul că-i sunt mai dragi ca nişte copii, mai dragi ca lumina ochilor. Şi nici o putere pe lume nu-l va putea despărţi de ele. Sunt fericit că-s român şi că din comora sufletului delicat a acestui popor pot să mă împărtăşesc şi eu“.

Conversaţia odată îndreptată spre această alvie, prietini mei încep să-mi potolească entuziasmul şi să-mi desvălească viaţa amărâtă a poporului din Maramurăs, împrejurările critice printre cari trăieşte, câte greutăţi îi pun pe umeri împilatorii dela ocărmuirea judeţului şi alte multe în culori atât de triste, cât mi-se strângea inimă de jale. Dar apoi ca să mă mângâie, tot ei spun şi despre începuturile de organizare aşezate pe temelii sănătoase, despre ivirea aurorei redeşteptării, despre rezultatele frumoase cea dat şi până acuma activitatea dezvoltată de-o pleiadă de tineri idealişti, cari şi-au pus de scop reînvierea Maramurăsului, Mi-a mai venit înima la loc şi am ţinut să exprim celor cu inimă atât de nobilă în terminii cei mai călduroşi recunoştinţa neamului, răsplata cea mai frumoasă a atâtor efortări şi jertfe desinteresate. Iar în suflet ziceam cu multă credinţă şi încredere înscă Celui ce putea să mă asculte: „Mântuieşte Deamne poporul tău şi binecuvântă moştenirea ta“¹⁾.

Conversaţia apoi trece şi la alte teme de-o natură indiferentă, şi începe nu ştiu care o glumă nevinovată, altul alta şi mai uităm de cele griji. Ba dl Mihályi scoate la iveală bagajul cu merindea, cu bunătăţile multe ce i-le-a pachetat stăpâna căsii şi atunci dispoziţia veselă dela început se sălăşluieşte iarăş definitiv în suflet. De aci încolo nici nu mă mai mişc din loc decât să mă uit la muntele „Măgura“, „Traianul“, la locul vestitei mănăstiri ai Moiseiului, la valea lui Dragoş, cari se ivesc la intervale mai mărişoare şi pe cari, ştiindu-mă iubitor pasionat de natură, fratele Chindriş ţine să mi-le arete cu tot preţul. De altcum valea Vişăului strămtorită şi pe aici între două şiruri paralele de munţi, printre cari şi-a săpat alvie cu muncă stăruitoare de veacuri, prezintă atâtea şi atâtea tablouri frumoase cât te pierzi cu privirea şi nu şti la care să te uiţi. De aceea dela o vreme renunţ la orice privelişte rezervându-mă numai pentru contemplarea Pietrosului, cel mai înalt munte din Maramurăs (2305 m.).

(Va urma)

Dr. Al. Nicolescu.

BIBLIOGRAFIE.

Biblioteca academiei române.

În luna Octombrie 1913 s'au consultat de 908 cititori 2272 volume şi broşuri tipărite; de 236 cititori s'au consultat 2767 manuscripte, 2783 documente, 60 cărţi vechi româneşti (1508—1830).

Colecţiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 797 volume şi broşuri, 278 numere de reviste române, 224 reviste străine, 6 atlase şi hărţi, 88 stampe şi portrete, 7 volume manuscripte, 225 documente, 54 fotografii, 1 album, 458 foi volante, 85 note muzicale, 21 obiecte de muzeu şi — monete.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărţile tipărite dela 8 ore dimineaţa până la 6 seara, pentru manuscripte şi documente dela 8 la 12 şi dela 1 la 6.

¹⁾ Despre aceste stări triste voi vorbi în general la timp mai potrivit.

Istoria vicariatului gr.-catolic al Haţegului de dr. Iacob Radu, canonic în Lugoj. Volumul are o extensiune de 455 pag. şi e o conştienţioasă şi temeinică lucrare. Se află de vânzare la librăria seminarială din Blaj. Costă 5 cor. — pentru România 6 lei.

Posta Administraţiunii.

Ilembac pe 1913 sem. 2-lea. — G. L. Orade pe 1913 sem. 2-lea. — Grid pe 1913. — Panticu pe 1912 şi 1913. — Zlatna pe 1/7 1908—31/12 1910. — Răspuns merge separat. — Muntele Băişorii pe 1904 şi din 1905 sem. 1-iu. — Vă rugăm să plătiţi şi pe anii următori. — Indol pe 1/9 1913—1/9 1914. Răspuns şi separat. — Cicud A. pe 1/7 1905—31/12 1906. Rugăm să ne trimitaţi şi restul de pe anii următori. — Velţ pe 1913. — Ilva mare pe 1/5 1912—31/12 1913. — Avasújfalu-Boineşti pe 1913 sem. 2-lea. — B.-Csandlos pe 10/11—31/12 1913. — Érkávás pe 1913 sem. 2-lea. — Chereuş pe 1/5—31/12 1913. — Gyalár pe 1913 sem. 2-lea. Despre comisiune vom raporta după efectuarea ei. — Beld pe 1913 sem. 2-lea. — Comana de jos pe 1913. — Clopodia pe 1913 sem. 2-lea. Pentru trecut suntem în rând. Comisiunea se va efectui. — Groşi (Tökés) pe 1903 sem. 2-lea şi 1904 întreg. Vă rugăm a continua şi de pe anii următori. — Reuşor pe trimestrul ultim din 1913. — Felsőszivagy pe 1/9 1910—15/11 1911. — Felsőberkeszó pe 1/4 1913—1/4 1914. — Szakállas-Dombó pe 15/4—1/11 1912. — Nyirfalva pe 1/4 1911—15/5 1912. — Csengerbagós pe 1912 şi 1913 până în 15/10. — Radákszinye pe 1/1 1911—15/4 1913. — Sámhártinul sárat pe 1913. — Copăcel pe 1913. — Cárnecea pe 1912. Valeagroşilor pe 1913. — Mikószilvás pe 1913. — Mezőcsán pe 1/9 1913—1/5 1914. — Aiton pe 1913. — Dr. I. F. Iaşi pe 1913. — Gyergyó-Alfalu pe 1913—1/9. — Kolozsborsa pe 1903—1905. — Feleac (p. Cluj) pe 1/11 1910—31/12 1911. — Petridul de sus pe 1904 şi 1905 sem. 1-iu.

Proprietar, editor: Vasile Moldovan.

Redactor responsabil: Augustin Gruţia.

Moşia de arendat.

În Oroiu Săcuiesc (comitatul Murăşturda) depărtare de câte 2 klm. dela staţiunile ferate „Mezőbánd“ şi „Mezőbergenye“ să dă din cauza morţii arândatorului vechiu — imediat în arândă moşia comasată „Ioan Cornel Codarcea“, împreună cu sămănătura de toamnă făcută deja.

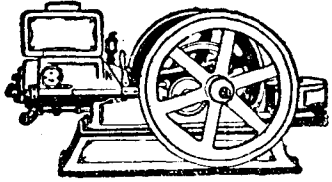
Informaţiuni mai detaliate dă subscrisul:

Dr. Aurel Rusu,
advocat.

(68) 1—3. Bandul de Câmpie-Mezőbánd.

E fapt în general cunoscut, că pentru **mânarea** aparatului de **sfărmat** cucuruzul, **dumicatul napilor**, pentru **mori** și **tăietoare de nutreț**, s'a dovedit de cel mai bun

Motorul de benzin, original american **Waterloo.**

Se poate căpăta la **Dénes B.**

Societate comandită, în BUDAPEST,
V., Lipot-körut 15.

Pretcurent gratis și franco.
(69) 1-13

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Singură și veritabilă ALIFIA CENTIFOLIA a lui A. THIERRY.

Oprește și încetează veninarea sângelui. Face superflue orice operație. Folosește femeilor lăptătoare, ajută pornirea laptelui, nu se întărește pieptul. Orbalțul de piept (foc viu), folosește la orice răni învechite, răni deschise la picioare umflate, la caries, răni venite prin lovituri, tăieturi, împușcături, strivituri, împunsături, zdrobituri, se folosește pentru îndepărtarea corpurilor streine de e. țanduri de lemn, spini, sticlă, alic, năsip, prav etc. la creștere din corp, la corbunculus, neoplasme, chiar și contra racului, viermi, putreziciune, rosături, orice arsături, rane ivite prin lunga zăcere a bolnavului, la buboae, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăreliei etc.

Are putere vindecătoare și sigură.

2 borcane costă cor. 360 se trimite cu ramburs (Nachname).

Se capătă la: Farmacia **Török József**, în Budapesta precum și la mai multe farmacii din țară. În mare (engro) la **Talmayer și Seitz**, necesarii **Kochmeister** și la drogeria **Fraților Radonovits** în Budapesta. Unde nu se află depou, să se comande deadreptul dela farmacia

THIERRY A. «Ingerul păzitor» în **PREGRADA**
(lână Rohitsch-Saurbrunn).

(70) 1-25.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 540 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj**
cu prețul 950 cor.

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.**

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIIU ====

Strada Cisnădiei 1-5. Edificiile proprii.
recomanda

☛ **Asigurări impetriva feoului** ☛
pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☛ **Asigurări pe viață** ☛

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
linea anului 1912	K. 5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	„ 5,458,689.43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912	foc „ 183,667,241.—
	viață „ 11,740,710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2,603,400.—

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 99-?

A APARUT și se află de vânzare la **Librăria Seminarială din Blaj:**

ANTOLOGION SAU MINEIUL,

carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sârbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților preste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

TOMUL I. legat în piele, cu copcii face 32 cor.
„ II. III. legat în piele, cu copcii face 78 cor.

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor. — Toate trei tomurile legate în 2 volume cu călcăiu de piele fac 100 cor.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.